

Ба Шурои диссертациони 6D. КОА – 079 – и
назди Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳукуқи ба
номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои
Тоҷикистон (734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 33)

ТАҚРИЗИ

**муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Абдуев Хуршед Нарзалиевич дар
мавзӯи «Хусусиятҳои ғаёлнокии сиёсии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии
Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз
рӯйи ихтисоси 23.00.02 - ниҳодҳо, равандро ва технологияҳои сиёсӣ
пешниҳод гардидааст.**

**Мутобиқати диссертатсия ба ихтисосҳо ва самтҳои илм, ки аз рӯи
онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст.** Диссертатсияи Абдуев
Хуршед Нарзалиевич дар мавзӯи «Хусусиятҳои ғаёлнокии сиёсии
ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи
илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 - ниҳодҳо,
равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ пешниҳод гардидааст ба самти
ихтисоси интиҳобнамудаи муаллиф мувофиқат менамояд. Муаллиф
ҳангоми баррасии паҳлуҳои гуногуни ғаёлнокии сиёсии ҷавонон дар
баробари таҳлили ҷанбаҳои назариявии масъала, ҳамзамон ба ҳолати
амалии он низ таваҷҷуҳ зоҳир намудааст. Махсусан ғаёлнокии сиёсии
ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон ва таъсири он ба рушди
имрӯза ва ояндаи кишвар мавриди омӯзишу баррасӣ қарор гирифтааст.

Мубрам будани мавзӯи диссертатсия. Мавзӯи кори диссертациони
муаллиф ба яке аз масъалаҳои рузмара ва муҳим бахшида шудааст, ки
барои рушди ҷомеаи муосири Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти калон
дорад. Масъалаи мавриди таҳлил ва баррасии васеъ қарор додани
ғаёлнокии сиёсии ҷавонон дар шароити давлатдорӣ милли ва вазъи
мураккабу зудтағйирёбандаи ҷаҳони муосир бештар зарурат пайдо
намудааст. Зеро ҷавонон бо ғаёлнокии сиёсии худ дар шароити
давлатдорӣ милли метавонанд ба ояндаи он таъсиргузор бошанд.
Ҳолати дигари муҳимияти мавзӯи таҳқиқоти дар он инъикос меёбад, ки
ҳолатҳои зудтағйирёбандаи ҷаҳон ва мушкилоту хатарҳои навин бештар
ба рафтор ва ғаёлияти ҷавонон таъсиргузор аст. Аз ин ру омӯзиш ва
таҳлилу баррасии ҳамаҷонибаи ғаёлнокии сиёсии ҷавонон аҳамияти
муҳимро касб намуда, натиҷаҳои ниҳонии он метавонад барои таҳияи
барномаҳои муҳими давлатӣ ва баланд бардоштани дараҷаи ғаёлнокии
сиёсии босамари ҷавонон мусоидат намояд.

Таҳлилу баррасӣ намудани ғаёлнокии ҷавонон дар ҳамаи соҳаҳои
ҳаёт аҳамияти муҳим дорад. Ҷавонон бузургтарин ва ғаёлтарин қишри

ҷомеа мебошанд, ки ояндаи соҳаҳои ҳаёти ҷомеа аз онҳо вобастагии бузург дорад. Махсусан рушди инкишофи ҳаёти сиёсӣ, ки яке аз соҳаҳои асосӣ ба шумор меравад аз сатҳи ғаёлнокии сиёсии ҷавонон вобаста мебошад. Аз ин хотир омӯзиши он вобаста ба давраи нави инкишоф аҳамияти бештарро дар худ касб намудааст. Масъалаи мазкур дар давраҳои гуногун вобаста ба зарурат ва талаботи замон аз ҷониби донишмандон ба таври гуногун ба риштаи таҳлил кашида шудааст ва ҳар кадоми онҳо назарҳои гуногунеро вобаста ба ғаёлнокии сиёсии ҷавонон баён намудаанд. Муаллифи диссертатсия Абдуев Хуршед Нарзалиевич ҳангоми омӯзиш ва баррасии мавзӯи ғаёлнокии сиёсии ҷавонон бештар ба ҳолати муносири инкишоф таваҷҷуҳ зоҳир намудааст. Ҳамзамон ба масъалаи ғаёлнокии сиёсии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон низ диққати махсус равона намуда, омилҳо ва паёмадҳои онро баён намудааст. Аз ин хотир мавзӯи интиҳобнамуда ва таҳқиқгардида дар ҳоли ҳозир мавзӯи рӯзмара буда муҳимияти худро доро мебошад.

Муаллиф Абдуев Хуршед Нарзалиевич ҳангоми омода намудани диссертатсия аз сарчашмаҳои гуногуни илмӣ, асарҳои муҳақиқони ватанӣ ва хориҷӣ, сомонаҳо, ҳуҷҷатҳои сиёсӣ, барномаҳои вобаста ба самти ҷавонон ва ғайраҳо истифода намудааст. Таҳқиқотҳои илмие, ки вобаста ба масъалаҳои гуногуни ҷавонон анҷом дода шудааст аз ҷониби муаллиф мавриди омӯзиш, баррасӣ ва хулосабарорӣ қарор дода шудааст.

Дарачаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Яке аз ҳадафҳои асосии кори диссертатсиониро пешниҳод намудани навгонии илмӣ ташкил менамояд. Муаллифи диссертатсия тавонистааст, ки дар асоси мақсадҳои гузоштаи худ навгонихоро дар шакли муайян пешниҳод намояд. Аз ҷумла шарҳу таҳлили мафҳум, моҳият ва хусусиятҳои ғаёлнокии сиёсии ҷавонон, асосҳои назариявии ғаёлнокии сиёсии ҷавонон дар ҳаёти сиёсӣ, ғаёлияти ҷавонон ба сифати субъект дар муносибатҳои сиёсӣ, раванди ниҳодигардонии иштироки ҷавонон ва таъсири он ба ҳаёти сиёсӣ, раванди ниҳодишавӣ дар шароити Тоҷикистон ва таъсири он ба рушди минбаъдаи давлат, таъсири маданияти сиёсӣ ба ғаёлнокии сиёсии ҷавонон дар шароити Тоҷикистон ҳангоми иштироки онҳо дар равандҳо, истифодаи самараноки технологияҳои нави иттилоотӣ бо мақсади баланд бардоштани ғаёлнокии сиёсии ҷавонон ва дигарон нишонаи самаранокии кори анҷомёфта мебошад.

Нуктаҳои асосие, ки ба ҳимоя пешниҳод гардидаанд ба нақшаи кор, мақсад ва вазифаҳои гузошташуда мувофиқат менамояд ва ин нишонаи таҳлил ва хулосагирӣҳои илмӣ дар диссертатсия мебошад.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Дар муқаддимаи кори диссертатсионӣ муаллиф мубрамияти мавзӯи кори таҳқиқотиро ба таври мушаххаст нишон додааст. Қайд карда шудааст, ки ҷавонон дар таркиби иҷтимоии аксари кишварҳо аз нигоҳи бартарияти ғоизӣ баланди иқтисодию меҳнатӣ доштан нисбат ба дигар кишварҳои ҷомеа аз ҳамдигар фарқ мекунад. Тибқи баъзе маълумотҳо, ҷавонон дар кишварҳои пешрафтаи саноатӣ ва рушдбанда 20-35% қисми ташаббускор ва аз ҷумла 40 % аҳолии қобилияти ғайри меҳнатидоштаро ташкил медиҳанд. Ҳамзамон муҳимияти кори мазкур дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон низ бо нуктаҳои муҳим асоснок карда шудааст.

Диссертатсия Абдуев Х. Н. дар мавзӯи «Хусусиятҳои ғайринокии сиёсии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз ду боб ва шаш зербоб иборат мебошад. Боби аввали диссертатсия асосҳои назариявӣ – методологӣ таҳқиқи ғайринокии сиёсии ҷавонон буда, се зербобро дар худ фаро мегирад. Дар қисмати мазкур бештар ба ҷанбаҳои назариявӣ омӯзиши моҳият ва хусусиятҳои ғайринокии сиёсии ҷавонон таваҷҷуҳ зоҳир карда шудааст. Мафҳумҳои ғайринокии сиёсӣ, ғайринокии сиёсии ҷавонон бо истифода аз луғатҳои соҳавӣ шарҳу тавзеҳ дода шудааст. Ҳамзамон назари муаллиф низ вобаста ба масъалаҳои зикргардида ҷой дорад. Дар қисмати мазкур инчунин омӯзиши асосҳои назариявӣ ғайринокии сиёсии ҷавонон дар илмҳои сиёсӣ ва иҷтимоӣ, Ҷавонон ҳамчун субъекти муносибатҳои сиёсӣ дар ҷомеа: ҳолат ва тамоюлҳои инкишоф низ мавриди омӯзиш таҳлил ва натиҷагирӣ қарор гирифтааст. Қайд гардидааст, ки ҷавонон вобаста ба вазъият метавонанд ҳамчун субъекти муносибатҳои сиёсӣ баромад намоянд. Насли ҷавон яке аз ғуруҳҳои ғайри ҳаёти сиёсӣ ба шумор рафта, ғайрилияти онҳоро бештар мавқеи иҷтимоияшон муайян менамояд. Ҷавонон бо баъзе аз хусусиятҳои худ, ба монанди ғайрилият ва ҳаракатнокӣ аз ғуруҳҳои дигари иҷтимоӣ комилан дар тафовут мебошанд.

Боби дуюми диссертатсия – «Хусусиятҳои зуҳури ғайринокии сиёсии ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» - аз се зербоб иборат буда, дар он бештар ба масъалаҳои рушдӣ ҷавонон ва иштироки онҳо дар равандҳои сиёсӣ таваҷҷуҳ карда шудааст. Ҳамзамон ҳолатҳои ниҳодишавӣ ҷавонон ва иштироки онҳо дар доираи ниҳодҳои муайян, ҳолатҳои ташаккули маданияти сиёсии ҷавонон ва таъсири онҳо ба

равандҳои инкишоф дар шароити кишвари мо, таъсири технологияҳои навини иттилоотӣ кумуникатсионӣ ба фаъолнокии сиёсии ҷавонон мавриди омӯзиш қарор гирифтаанд. Қисмати дуюм бештар ҷанбаи амалиро соҳиб буда дар он масъалаҳои фарогир вобаста ба шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳлил ва баррасӣ қарор гирифтааст. Ҳолати ниҳодишавии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон ва таъсироти он ба фаъолнокии сиёсии ҷавонон яке аз масъалаҳои меҳвари ва муҳим шуморида шудааст. Гуфта шудааст, ки ниҳодигардони иштироки ҷавонон дар ҳаёти сиёсӣ дар шароити муосир яке аз масоили асосӣ ва муҳим барои ҷалби ҷавонон ба фаъолнокии сиёсӣ ба шумор меравад. Он воситае мебошад, ки тавассути он ҷавонон имкон пайдо менамоянд, ки дар равандҳои сиёсӣ бо шакли дастаҷамъона ва ё инфиродӣ амал намоянд. Он асосан имконияти муттаҳид гардидан ва фаъолият намудани ҷавонро дар доираи иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, хизбҳои сиёсӣ, парлумонҳо ва амсоли инҳоро ба вучуд меорад. Хусусияти асосии ниҳодишавии ҷавонро дар доираи ниҳодҳо, пеш аз ҳама, мақсаднок ва дастаҷамъона амал кардан, арзишҳои ягона, идеологияи иштирокчиён, зиддиятҳои сиёсӣ, психологӣ ва монанди инҳо ташкил менамояд.

Дар қисмати дуюм ҳамзамон ба масъалаи самаранокии истифодаи технологияҳои иттилоотӣ дар ҳаёти сиёсӣ диққат дода шудааст. Таъсири технологияҳои иттилоотии муосир ба фаъолнокии сиёсии ҷавонон дар доираи илмҳои сиёсӣ падидаи нав, мураккаб ва доманадор мебошад. Дар асри XXI технология ба тамоми ҷабҳаҳои ҳаёти инсон таъсири худро расонида истодааст. Он ба фаъолнокии сиёсии ҷавонон низ таъсиргузор аст. Имрӯз шаклҳои фаъолнокии сиёсии ҷавонон, вобаста ба талаботи замон аз шаклҳои анъанавӣ тафовути калон дорад. Ҷавонон бештар ба шакли муосири фаъолнокии сиёсӣ, ки тавассути технологияи иттилоотӣ ва шабакаҳои иҷтимоӣ роҳандозӣ карда мешавад амал менамоянд. Истифодаи самараноки технологияҳои иттилоотӣ дар ҳаёти сиёсӣ ва роҳандозии равандҳои сиёсӣ ба манфиати аҳли ҷомеа мебошад.

Муаллифи диссертатсия дар асоси маводи бадастоварда, таҳлил ва натиҷагирии онҳо ба хулоса ва натиҷаҳои зарурӣ расидааст. Дар диссертатсия пайдарҳамии фикр, хулосабароҳои мантиқӣ, натиҷагири ва монанди инҳо мавҷуд мебошад. Маводҳо ба таври зарури мавриди баррасӣ қарор дода шудаанд ва аз онҳо натиҷагирӣ низ карда шудааст.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Диссертатсияи мазкур аҳамияти илмӣ ва амалиро дар худ доро мебошад. Натиҷаҳои дар рафти таҳқиқот

бадастомада метавонанд дар соҳаи сиёсатшиносӣ бо мақсади баланд бардоштани фаъолнокии сиёсии ҷавонон мавриди истифода қарор гирад. Аҳамияти амалии тадқиқот аз он иборат мебошад, ки натиҷа ва хулосаҳои дар диссертатсия пешниҳодгардида метавонанд дар самти қабули барномаҳои марбут ба самти ҷавонон истифода гарданд.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Нашри натиҷаҳои кори диссертатсионии доктарабон дараҷаи илмӣ дар маҷалаҳои тақризшаванда ба талаботи банди 35 – и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30. 06. 2021, №267 (бо тағйиру иловаҳо ба қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26. 06. 2023, №295) тасдиқ гардидааст, мувофиқат менамояд. Мақолаҳои илмӣ нашрнамудаи доктарабон мазмуни кори диссертатсионии онро ифода менамояд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия. Диссертатсия ва автореферати он мутобиқ ба талаботи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия, ки бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31- уми март соли 2022, №3 тасдиқ шудааст омода карда шудааст. Диссертатсия аз сарсаҳифа, мундариҷа, номгӯи ихтисораҳо, муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, ду боб, шаш зербоб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёт, феҳристи интишороти доктарабон иборат аст.

Норасои ва эродҳо. Дар таҳқиқоти диссертатсионии доктарабон баробари муваффақиятҳо баъзе масъалаҳои баҳснок ва камбудӣҳо ба назар мерасанд.

1. Шарҳи мафҳуми фаъолнокии сиёсӣ аз назари донишмандони ватанӣ пешниҳод гардидааст, аммо қисман шарҳу тавзеҳ дода нашудааст. Хуб мешуд агар муаллиф ҳангоми баррасии масъалаи мазкур онҳоро бештар таҳлил менамуд.
2. Муҳаққиқ ҳангоми баррасии ҳолати ниҳодишавии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон ба институтҳои иҷтимоии гуногун диққат додааст. Аммо ба яке аз воситаҳои дигари ниҳодишавии ҷавонон, ки ин хизмати модар ватан мебошад камтар диққат додааст. Хуб мешуд агар муаллиф ба ин масъала диққат дода роҳҳои самараноки баланд бардоштани ҳисси ватандӯстии ҷавононро дар ин самт низ нишон медод.
3. Дар зербоби 2.3 ҳолати истифодаи технологияи иттилоотӣ дар шароити кишвар мавриди омӯзиш қарор гирифтааст. Андешаҳои гуногун вобаста ба ин масъала пешниҳод гардидаанд. Аммо ба ҳолати

чалби чавонон ба амалҳои ношоита тавассути шабакаҳои иҷтимоӣ камтар диққат дода шудааст.

4. Дар матни диссертатсия баъзе камбудҳои имлоӣ ва хатогиҳои грамматики ба назар мерасанд.

Камбудҳои ҷойдошта мазмун ва арзиши илмӣ диссертатсияро коҳиш намедиханд.

Дар маҷмӯъ хулоса кардан мумкин аст, ки диссертатсияи Абдуев Хуршед Нарзалиевич дар мавзӯи «Хусусиятҳои ҷаҳолнокии сиёсии чавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 - ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ аз ҷониби муаллиф мустақилона анҷомёфта ба ҳисоб меравад. Диссертатсия ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 (бо тағйири иловаҳо ба қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295) тасдиқ шудааст ҷавобгу мебошад. Муаллифи диссертатсия Абдуев Хуршед Нарзалиевич сазовори дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 - ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Номзоди илмҳои сиёсӣ,
муовини сардори Донишқадаи
ҳарбии Вазорати мудофияи Ҷумҳурии
Тоҷикистон оид ба корҳои
илмӣ - сардори шӯъбаи илмӣ-ҳарбӣ _____ Абдурахмонзода Р. А.

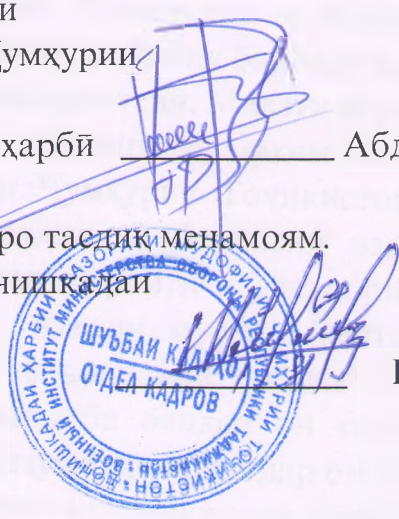
Имзои Р. А. Абдурахмонзодаро тасдиқ менамоям.

Сардори шӯъбаи кадрҳои Донишқадаи

ҳарбии Вазорати мудофияи

Ҷумҳурии Тоҷикистон

12 сентяб соли 2025

Шохинзода К. Х.

Суроғаи муқарриз:

734002, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш.Душанбе, к. А. Ғуломов 37/1

Тел.: +992 938808104

E-mail: donishkadaiharbii@mail.ru